

CENTER FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

CENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ

CENTAR ZA ODRŽIVI RAZVOJ

Godišnji izvještaj 2013

Poštovane kolege, prijatelji, partneri i građani,

Veliko mi je zadovoljstvo predstaviti Vam Godišnji izvještaj Centra za održivi razvoj za 2013. godinu. Kao što možete vidjeti u našem izvještaju, 2013. je bila godina u kojoj se Centar za održivi razvoj definitivno etablirao kao lider u promociji održivog razvoja u BiH, na veliko zadovoljstvo naših korisnika, uposlenih, volontera, partnera, donatora i klijenata.

U 2013. godini smo implementirali projekte međunarodnih donatora, pripremili smo i objavili dvije stručne publikacije, te uspješno implementirali veliki broj drugih aktivnosti potpomognutih od strane lokalnih vlasti, biznisa i volontera. Spektar aktivnosti je bio širok, od treninga i edukacije, preko podizanja svijesti, do praktičnih radova na unapređenju postojećeg stanja, koji su već postali naš brend i po kojima smo postali prepoznatljivi.

U 2013. godini počeo je sa radom i naš „Viridis” centar.

Naš rad je prepoznat ne samo u BiH, već i van granica naše zemlje. Tako je Centar za održivi razvoj jedini predstavnik BiH u EU Mreži za održivi razvoj (EU Sustainable Development Network).

Naš plan je da u narednim godinama, ne samo zadržimo dosadašnji nivo aktivnosti, već da ga podignemo i na još veći nivo. Vaša podrška će nam u tom našem nastojanju biti od odlučujuće važnosti i na njoj Vam se unaprijed zahvaljujemo.

S poštovanjem,

Edin Mujačić
Izvršni direktor

O Centru za održivi razvoj

Centar za održivi razvoj, sa sjedištem u Brčko distriktu BiH je profesionalna organizacija utemeljena na znanju, a fokusirana na održivi razvoj BiH. Mi promoviramo partnerstvo između privatnog, javnog sektora i civilnog društva u cilju održivog razvoja zajednice, pri tome se zalažemo za edukaciju i investiranje u oblasti ekonomije, zaštite životne sredine i unapređenja lokalnih zajednica.

Naša misija

Uključivanje održivog razvoja u planove ekonomskog, društvenog i privatnog sektora širom BiH.

O našem uspjehu svjedoče rezultati implementiranih projekata kao što su primjeri obnove lokalne infrastrukture ekološke akcije, promocije održivog razvoja, programi treninga i edukacija, te pomoć pri pokretanju sopstvenog biznisa.

Naše *oblasti djelovanja* uključuju : razvoj lokalne zajednice, rad sa mladima, edukaciju, savjetovanje, preduzetništvo, energetska efikasnost, obnovljive izvore energije, razvoj ruralnih područja, eko/ruralni turizam, te pisanje, upravljanje i učestvovanje u različitim razvojnim projektima.

Na projektima saradujemo raznim domaćim i inostranim partnerima i donatorima kao što su USAID, Svjetska Banka, Italijanska Vlada, German Marshall Fund, Ambasada SAD u BiH i drugim kao i javnim i privatnim sektorom, te vladinim i nevladinim organizacijama.

Centar za održivi razvoj ima širok spektar tehničkih i organizacionih kapaciteta uključujući i sposobnost praćenja projekta od njegovog nastanka pa do same implementacije.

Centar za održivi razvoj je lider nevladinog sektora u promociji principa održivog razvoja. Kao organizacija civilnog društva zalažemo se za transparentnost i odgovornost kako organa vlasti, tako i nevladinih organizacija.

Zaštita životne sredine

U razvijenim zemljama se zaštita životne sredine, forsiranje ekološki prihvatljivih tehnologija, primjena obnovljivih izvora energije i energetska efikasnost podrazumijevaju, dok kod nas u Bosni i Hercegovini to predstavlja inicijativu pojedinaca a najviše nevladinih organizacija. Iako postoje zakoni (Zakon o zaštiti okoliša u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakon o zaštiti životne sredine Brčko distrikta BiH), čiji ciljevi su uspostava sistema zaštite o životnoj sredini kao ravnopravnog i nezaobilaznog učesnika na svim nivoima odlučivanja o razvoju, čime bi se osiguralo trajno očuvanje životne sredine, njihovo sprovođenje i realizacija gotovo redovno dolaze u pitanje.

U 2013. godini Centar za održivi razvoj je nastavio promotivne i edukativne aktivnosti na jačanju svijesti i znanja na području zaštite životne sredine. Preko 300 volontera je učestvovalo na treninzima i projektnim aktivnostima vezanim za zaštitu okoline kroz projekte implementirane od strane Centra za održivi razvoj. Tom prilikom, obuku o značajnim temama iz ove oblasti završili su mladi ljudi koji sada čine kadar dobro informisanih, aktivnih i inspirisanih mladih Eko lidera koji promovišu zelene politike i projekte za ekonomsku i socijalnu dobrobit građana.

Aktivno smo učestvovali na brojnim skupovima, javnim raspravama i okruglim stolovima gdje smo dali svoje prijedloge i sugestije.

Dali smo svoj doprinos širenju svijesti o značaju životne sredine kod djece i omladine kroz obilježavanje ekološki važnih datuma i uređenje edukativne brošure za najmlađe. Pružili smo im priliku da se dokažu njeguju kreativnost i zdrav takmičarski duh kroz igru, druženje i neformalno učenje.

U našim prostorijama se nalazi i savjetovanište koje omogućava građanima da brzo i besplatno dobiju potrebne savjete o energetskej efikasnosti, obnovljivim izvorima energije, biznisu u zelenom sektoru, ekologij.

Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije

Centar za održivi razvoj, ima odlične kapacitete za implementaciju projekata iz oblasti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije.

Naše stručno osoblje pruža razne vidove tehničke pomoći i treninge vezane za ove oblasti. Opremljeni smo savremenom opremom za potrebe energetske procjene objekata, od koje je najznačajniji blower door test koji izvodimo jedini u BiH. Pored energetske procjene, nakon utvrđenog stanja a na osnovu dobijenih rezultata vršimo „utopljanje” energetski neefikasnih objekata.

Kroz projekat „Mladi eko lideri”, preko 700 osoba sa područja oba entiteta, te Brčko Distrikta učestvovalo je u teoretskim i praktičnim treninzima i obukama iz oblasti energetske efikasnosti sprovedenim od strane Centra za održivi razvoj.

Kao dio praktičnog treninga izvršeno je unapređenje energetske efikasnosti kod 30 stambenih jednorodničkih objekata iz kategorije socijalno ugroženih porodica.

Blower door test mjeri propusnost vazduha kroz omotač objekta.

Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije

Solarne lampe od reciklažnog materijala

Centar za održivi razvoj, podržava i promoviše korištenje obnovljivih izvora energije.

Na našim prostorima je to trenutno teško ostvarivo zbog nedovoljno razvijene svijesti o važnosti obnovljivih izvora energije, te velikoj početnoj cijeni prilikom prelaska na takve izvore energije.

Kroz projekat „Mladi eko lideri”, stručnjaci Centra za održivi razvoj su obučavali mlade ljude kako da naprave jeftine, ali tehnički veoma napredne solarne lampe koristeći između ostalog i reciklažni materijal kao što su plastične flaše.

Pošto socijalno ugroženo stanovništvo bez električne energije nije tako rijedak problem na teritoriji BiH, stručnjaci iz Centra su zajedno sa Mladim eko liderima izradili ukupno 810 lampi koje su besplatno podijeljene ugroženom stanovništvu na teritoriji sjeveroistočne BiH.

Izrada i solarnih lampi (gore).

*Mladi eko lideri prezentuju lampe
i poklanjaju ih stanovništvu u Tuzli
(desno).*

Održivi razvoj lokalnih zajednica

Angažovanje mladih ljudi u projektima unapređenja lokalne zajednice.

U BiH se vrlo malo pažnje poklanja aktiviranju lokalnih resursa i direktnom uključivanju građana, preduzeća i lokalnih institucija u proces razvoja. Zato se građani više uzdaju u različite oblike vanjske pomoći ili u rješavanju problema od strane državnih organa, nego u vlastite snage. U našim nastojanjima, podizanje svijesti o aktivizmu, volonterizmu i drugim načinima aktivnog uključivanja sredine u proces razvoja, je od suštinskog značaja. Podrška članova lokalne zajednice u uspostavljanju bilo kakvog smijera djelovanja ili dogovora u cilju rješavanja problema održivog razvoja je ključna.

Bez podrške građana pozitivne promjene se neće dogoditi bez obzira na količinu truda, vremena i uloženog novca.

Mi smo usmjerili svoje aktivnosti prema razvoju kapaciteta zajednica u kojima implementiramo svoje projekte. pružamo podršku onima koji su spremni da nam ukažu na konkretne probleme i potrebe, te zajedno sa nama, mobilizujući lokalne resurse učestvuju u njihovom rješenju. Najbolji resurs su mladi ljudi koji lako prepoznaju svoje potrebe, potrebe zajednice u kojoj žive i žele zajedničkim radom da doprinesu promjenama na bolje.

Dosadašnji rezultati implementiranih projekata su mnogi primjeri obnove lokalne infrastrukture.

Održivi razvoj lokalnih zajednica

Unapređenje energetske efikasnosti objekta.

Tokom terenskih radova učesnika projekta „Mladi grade budućnost u BD BiH” koji se proširio i na četiri susjedne opštine, obnovljena su ukupno 23 sportska i dječija igrališta u različitim mjesnim zajednicama, u 11 osnovnih i srednjih školama obnovljene školske prostorije obnovljeni su parkovi i zelene površine a u Brčko Distriktu je projektovano i izgrađeno novo dječije igralište. Kroz projekat „Mladi eko lideri”, u 18 opština oba entiteta a uključujući i Brčko Distrikt, unaprijeđena je lokalna infrastruktura, izrađeno je i postavljeno 27 trostrukih kontejnera za reciklažu, obnovljena su dječija i sportska igrališta i sl.

Izvršena je energetska procjena i „utopljanje” za ukupno 30 objekata socijalno ugroženih porodica na teritoriji sjeveroistočne BiH. Na objektima su pored manjih zahvata kao što su zaptivanje pukotina i otvora na omotaču izvršene i zahtjevnije mjere poboljšanja energetske efikasnosti u vidu termoizolacije vanjskih zidova i krova, te zamjena stare stolarije novim prozorima i vratima. Rezultat sprovođenja ovih mjera su domovi koji će korisnicima omogućiti smanjenu potrošnju energije, novčanu uštedu, a pored toga daće svoj doprinos zaštiti okoline smanjenim emitovanjem štetnih gasova, te unaprijediti kvalitet života.

Održivi razvoj lokalnih zajednica

Mladi učesnici su na više načina pokazali da mogu biti veoma korisni u svojoj zajednici kada im se za to pruži prilika.

Usljed zadovoljavajućeg toka odvijanja projekta „Mladi grade budućnost u BD BiH” i uspješne implementacije predviđenih aktivnosti, došlo je do želje da se unaprijede radovi na terenu. Ispitujući potrebe lokalne zajednice došli smo na ideju izgradnje potpuno novog i neophodnog sadržaja na lokaciji gradskog parka u samom centru grada, a to je dječije igralište površine cca 550m². Dječija igrališta pružaju srećnije djetinjstvo, omogućavaju razvijanje motoričkih, fizičkih i duhovnih sposobnosti kod djece. Ovo igralište su učesnici projekta izgradili po najvećim ekološkim i sigurnosnim standardima i prijatno je kako za oko tako i za igru. Od samog dana otvaranja prepuno je mališana što je najveća pohvala i znak da smo učinili pravu stvar za ovaj grad.

Poseban fokus u 2013. godini je bio u razvoju ruralnih područja u četiri susjedne opštine (pelagićevo, Gradačac, Čelić, Lopare). Potrudili smo se da kroz implementaciju projekta „Mladi grade budućnost”, u pojedinim sektorima izjednačimo kvalitet života sa onim u urbanim područjima, te da mladim ljudima ponudimo još jedan razlog za ostanak. Stanovnici ruralnih područja su možda više nego ljudi iz gradskih naselja okrenuti jedni drugima i druženju, međutim, prostora za takve aktivnosti je jako malo a i oni koji postoje su već odavno dotrajali. Centar za održivi razvoj kao vođa terenskih aktivnosti u projektu se fokusirao na razvoj i obnovu školskih prostorija, te sportskih i dječijih igrališta u ovim ruralnim krajevima. to su svakako na pravi način prepoznali zaposleni u školama kao i lokalne zajednice koje su podržale ovaj projekat.

Zelena ekonomija

Centar za održivi razvoj smatra da je „zeleni sektor” u kojem se promoviraju i praktikuju ekološki prihvatljiv model poslovanja velika šansa za razvoj ekonomije u BiH.

Zbog toga smo u 2013. godini nastavili sa aktivnostima na promovisanju zelenog sektora i podršci potencijalnim poduzetnicima koji su željeli da započnu svoj „zeleni” biznis a javili su nam se za pomoć u naše savjetovalište VIRIDIS.

Kroz dalju implementaciju projekta „Mladi eko lideri” na terenu se praktikovala održiva gradnja, aktivnosti vezane za energetske efikasnost, te upotrebu obnovljivih izvora energije.

VIRIDIS

Centar za održivi razvoj u kontinuitetu prikuplja informacije relevantne za razvoj i širenje održivog razvoja u cijeloj BiH, te iste različitim putevima prosljeđuje građanima, nevladinim organizacijama lokalnim vlastima i svim zainteresovanima.

Od februara 2013. godine, u prostorijama Centra za održivi razvoj otvoreno je savjetovalište VIRIDIS gdje građani besplatno mogu dobiti savjete iz oblasti energetske efikasnosti, održivih izvora energije, ekologije, eko biznisa i sl.

Da bi komunikacija bila višestрана, svi zainteresovani imaju mogućnost da nam se obrate putem telefona, faksa, e-mejla ili lično zatraže potrebne informacije.

Mi se trudimo da na sve upite odgovorimo u najkraćem mogućem roku.

Rad sa mladima

Centar za održivi razvoj je svjestan da su mladi ljudi izvor energije i preduslov pozitivnih promjena u društvu. Mnogi od njih su nezaposleni, bez volje i prilike da se aktiviraju i urade nešto za sebe i svoju zajednicu. Mi radimo na osposobljavanju, edukaciji i prije svega nužnom aktiviranju mladih ljudi u zajednici.

Pored toga Centar se zalaže za poboljšanje kvaliteta života nezaposlenih mladih ljudi, bez prihoda. U pojedinim implementiranim projektima obezbijedena je stipendija za učesnike a postoje i projekti gdje se mladi ljudi obučavaju za sticanje konkretnih vještina koje će im pomoći kasnije pri zapošljavanju. Centar za održivi razvoj podržava i projekte gdje se obučavaju mladi zainteresovani za određene oblasti za koje ne moraju imati nikakva predznanja. Tu dobiju sve neophodne informacije a pruži im se prilika da budu kreativni i preduzimljivi.

U 2013. godini smo nastavili putem saradnje sa USAIDom obezbjeđivati specijalističke kurseve (računovodstvo, IT, strani jezici, WEB i grafički dizajn, itd.) za mlade, nezaposlene ljude koji nemaju nikakvo prethodno radno iskustvo. Samo u Brčko Distriktu do sada je njih 34 kroz ovaj program došlo do svog prvog zaposlenja.

Naročito smo ponosni na aktivno učešće mladih ljudi pri pomoći svojoj lokalnoj zajednici. Mladi studenti iz projekta „Mladi grade budućnost u Brčko distriktu BiH” su uz stručan nadzor i pomoć učestvovali u svim fazama izrade novog igrališta za djecu u gradskom parku u Brčkom i dali svoj doprinos budućim generacijama.

Ništa manje pohvale vrijedan je i njihov poduhvat u ruralnim područjima susjednih opština gdje su radili na obnovi školskih prostorija, te sportskih i dječijih igrališta.

Angažovanje mladih ljudi u projektima unapređenja lokalne zajednice.

Saradnja sa biznisima i lokalnim vlastima

Učesnici projekta na radnoj praksi.

Čvrsto vjerujemo da poslovna zajednica i lokalna vlast imaju važnu ulogu u rješavanju problema održivog razvoja jedne lokalne zajednice.

Saradnja sa lokalnim poslovnim sektorom doprinosi povećanju kvaliteta društvene odgovornosti prema problemima u okolini, njihovim različitim angažovanjima u područjima u kojima do sada nisu djelovali.

Nastavljena je saradnja sa privatnim i javnim preduzećima koji su pomogli naš rad kroz razne donacije i stručnu pomoć. Takođe je nastavljena inicijativa koja za cilj ima stvaranje poslovnih mogućnosti za mlade ljude i njihovu veću zastupljenost u poslovnom okruženju Brčko Distrikta.

U okviru projekta „Mladi grade budućnost“, Centar je u saradnji sa poslovnim subjektima Brčko Distrikta, Čelića, Lopara, Pelagićeva i Gradačca za učesnike projekta, mlade nezaposlene osobe, obezbijedio obavljanje radne prakse. Saradnja sa lokalnom vlasti je još jedan važan segment u radu Centra za održivi razvoj. U 2013. godini smo implementirali projekte koji su pokrivali 28 lokalnih zajednica, te usko sarađivali sa lokalnim vlastima na planiranju i implementaciji projekata. Rezultat dosadašnje saradnje je uspješna promocija održivog razvoja, te vladina finansijska podrška pojedinim projektima.

Podizanje svijesti i izgradnja kapaciteta

Centar za održivi razvoj pomaže razvoj i jačanje infrastrukture preko poslovnog i Vladinog sektora rada sa neprofitnim organizacijama i lokalnim zajednicama. Koncentrišemo se na posebne obrazovne potrebe interesnih grupa, te razvijamo i provodimo sa njima usklađene (edukativne) programe. Kao važan dio jačanja izgradnje kapaciteta organizujemo radionice, promocije, okrugle stolove, i razna druga tematska dešavanja.

Zalažemo se za integrisanje održivog razvoja u planove ekonomskog, društvenog i privatnog sektora. Svjesni smo da ne radimo sami, tako da bi održivi razvoj postao realnost u BiH, cilj nam je da se povežemo sa drugim organizacijama, vladama i lokalnim zajednicama, stvarajući savez za održivi razvoj u BiH.

U našim nastojanjima, podizanje svijesti je od suštinske važnosti. Izuzetno je važno da se javnost više uključi u proces održivog razvoja. U svakom od naših projekata postoji komponenta podizanja svijesti kod građana i institucija. Nadamo se da će svaki građanin, građanska organizacija i javna ustanova saradujući sa nama usvojiti barem neke od principa održivog razvoja.

Jačanje internih kapaciteta

Centar za održivi razvoj kontinuirano i aktivno ulaže u jačanje internih kapaciteta investirajući mnogo napora i sredstava u dalji razvoj svojih ljudskih resursa i tehničke opremljenosti.

Zaposleni u Centru svake godine učestvuju na raznim seminarima, debatama, treninzima i konferencijama, te na taj način stiču različite vještine koje će im biti od značaja u narednom periodu. U 2013. godini akcenat je bio na oblastima energetske efikasnosti, obnovljivim izvorima energije, ruralnom razvoju i finansijama.

Centar za održivi razvoj takođe ulaže i u poboljšanje svojih organizacionih i tehničkih kapaciteta. Iako je naše sjedište u Brčko Distriktu, svojom fleksibilnošću i logističkim kapacitetima, možemo da pružimo kvalitetnu podršku na teritoriji cijele zemlje, uspostavljajući sa našim partnerima stabilan i dugotrajan odnos zasnovan na uzajamnom povjerenju.

Predstavnici Centra za održivi razvoj na seminarima .

Treninzi i edukacije

Centar je u 2013. godini i dalje razvijao svoj program treninga i edukacija.

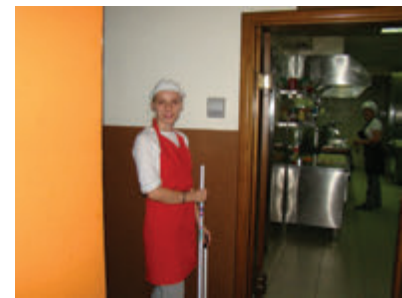
Više od 1000 korisnika svjedoče o uspješnosti našeg trening programa. Fokus našeg programa edukacije i treninga obuhvaća područja zelenog ili eko biznisa, energetske efikasnost, obnovljive izvore energije, “zelenu” gradnju, te razne ekološke teme.

Učesnici projekta na raznim obukama i treninzima.

Treninzi i edukacije

Prepoznatljivost naših programa je u profesionalnom pristupu i organizaciji, te u orijentaciji na praktičnu primjenu stečenog znanja za korisnike treninga. Na taj način omogućavamo našim korisnicima primjenu stečenog znanja na tržištu rada ili u okviru vlastitog biznisa.

Učesnici treninga i obuka Centra za održivi razvoj .

Glavni donatori u 2013. godini

USAID

YouthBuild International

BH Telekom

I mnogi pojedinačni „in-kind“ donatori, biznisi i fizička lica kojima se u svoje i ime krajnjih korisnika zahvaljujemo.

Otvaranje novog dječijeg igrališta u Brčko Distriktu.

Finansijski izvještaj za 2013.god.

Prihod : 354.535 KM

Rashod : 435.602 KM

Napomena: „Iskazana razlika između prihoda i rashoda predstavlja avansno plaćanje donatora u 2013. godini za troškove u 2014. godini.“

92 % rashoda su direktni troškovi za implementaciju projekata, a samo 8% troškova su vezani za troškove organizacije.

Sve nezavisne eksterne revizije i evaluacije poduzete od strane međunarodnih donatora za pojedine projekte su bile pozitivne.

Nezavisan Revizorski izvještaj od strane sertifikovane revizorske kuće, je potvrdio valjanost finansijskih izvještaja Centra za održivi razvoj za 2013. godinu.

Centar za održivi razvoj i javnost

Centar za održivi razvoj ne radi sam, vaš glas, vaš interes i vaš doprinos može nam pomoći da napravimo pozitivne promjene u životima današnjih i budućih generacija Bosne i Hercegovine. Razvili smo različite pristupe kako bi vam omogućili da ostanete uključeni i da potaknete druge da se uključe u održivi razvoj. Svaka od navedenih metoda ima različite aktivnosti, tako da na razne načine možete doprinijeti aktivnom promovisanju održivog razvoja u svojoj zajednici.

Postanite naš prijatelj na fejsbuku (<https://www.facebook.com/pages/Centar-za-odr%C5%BEivi-razvoj/127176427356171>). Objavljujemo redovne informacije, fotografije i novosti o našem radu. Posjetite našu internet stranicu ***www.cor.ba***. Tu ćete naći sve potrebne informacije o Centru za održivi razvoj.

Volonteri: Volontirajte u Centru za održivi razvoj da biste dobili radno iskustvo, podržali promovisanje održivog razvoja u BiH i stvarali uzajamno korisne odnose unutar vašeg profesionalnog sektora.

Donacije: Donatori Centra za održivi razvoj mogu imati povjerenja da će se njihovi doprinosi koristiti efikasno i djelotvorno. Vaša donacija je od velikog značaja, jer pomaže održavanju visokog kvaliteta stručnosti i usluga, koji doprinose implementaciji naših programa širom zemlje. Molimo kontaktirajte nas za više informacija o donacijama i poreznim olakšicama.

Fondacija i korporativna podrška: Fondacija i korporativna podrška je dobrodošla u vidu novčanih doprinosa za opšte poslovne svrhe, kao i u vidu svih oblika donacija namijenjenih specifičnim programima.

Slobodno nas kontaktirajte za više informacija o trenutnim i planiranim projektima.

Centar za održivi razvoj

Bosne Srebrene 16,
Brčko distrikt BiH
Tel/Fax 049 215 608
www.cor.ba